

Madame CSR

Lise Kingo er kvinden bag
Novo's tredobbelte bundlinje
og en forretningsmodel, hvor
økonomi og social ansvarlighed
går hånd i hånd

Forskerinterview

Se tidligere forskerinterviews her: www.djoef.dk/forskerinterview

Af Casper Hartmann Dam, freelancejournalist / Foto Michael Daugaard

INDVANDRING KAN STYRKE NATIONEN

Integration behøver ikke at opdele os i patrioter og indvandrere. Ifølge forskning i den danske udvandring til Nordamerika svækker etnisk forskellighed ikke et nationalt fællesskab. Tværtimod, siger lektor i engelsk Michael Böss.

Dobbelte identiteter skader ikke integration. Når vi forsker i dagbøger, breve og erindringer i danske kirkesamfund, partier og mejerier i Nordamerika, så ser vi mennesker, der uden problemer kunne leve i to forskellige verdener på én gang. For de danske udvandrere fungerede det fint både at være dansk udvandrere og amerikansk patriot. Det fortæller lektor i engelsk Michael Böss, der håber at starte en dialog på resultaterne af det internationale forskningsprojekt 'Narrativ identitet blandt skandinaviske indvandrere i Nordamerika'.

"Set med nutidens briller er det da overraskende, at udvandrere ligefrem drog fordel af deres gamle etniske identiteter og takket være dem fandt en plads i deres nye hjemland. Det er en ny viden, der måske også kan give løsninger på aktuelle integrationsspørgsmål. Jeg kommer næppe langt med at foreslå, at vi vender tilbage til 1840'erne, taler vi derimod om, hvad der engang har været muligt, så ser vores problemer altså knap så uundgåelige ud. Og så er det da også for dumt ikke at kende de værktøjer, der tidligere har hjulpet integration."

Set med fortidens øjne: Hvordan kunne dansk integration så blive en succes?

"Integration må selvfølgelig være noget, indvandrerens selv ønsker. Men en fælles national identitet kræver ikke, at man bryder med kulturelle særegenheder. Livet blandt de danske udvandrere viser, at der aldrig var en fast-

Integration må selvfølgelig være noget, indvandrerens selv ønsker. Men en fælles national identitet kræver ikke, at man bryder med kulturelle særegenheder

Michael Böss, lektor

låst national amerikansk identitet, som de blev forsøgt tilpasset. I stedet blev indvandringen en særlig del af Amerikas nationale identitet. Men indvandrerne blev også integreret gennem deres egne institutioner, især kirkerne. På samme måde vil moskeer, der arbejder for, at muslimer skal få et godt liv i Danmark, måske med tiden vise sig som en vigtig faktor for integrationen. Når man kan støtte sig til sine egne mødesteder, samfund og skikke, så er det

nemmere at møde op nye steder og blive en del af helt nye fællesskaber."

Kulturelle forskelle fremhæves sjældent som noget, der bidrager til noget positivt. Hvad indikerer det modsatte?

"Vi ser det, når vi forsker i, hvordan de danske udvandrere fortalte om sig selv. Den 'narrative identitet', de gav udtryk for i erindringer, breve og fortællinger, viser, hvordan de stadig forstod deres liv i Amerika ud fra den kultur, de kom fra. Fx kunne missionske udvandrere forstå deres egen skæbne ud fra Biblen. De kunne forstå deres liv i Amerika i lyset af beretningen om israelitterne, der blev givet et nyt land af Gud. Eller udvandrerne genfandt noget 'dansk' omplantet til en ny setting i de noveller og fortællinger, som blev trykt i mange blade og aviser, der opstod i udvandrerkredse i Amerika."

Hvordan foregår sådan en integration?

"Det etniske fællesskab, man deler med andre udvandrere, er mere end et åndehul. Ofte er der frygt for parallelsamfund, når indvandrere søger andre indvandreres selskab. Men 'dan-

ske' institutioner som kirker, mejerier og sygesikringer blev faktisk ofte til steder, hvor man mødtes, diskuterede den fælles skæbne i det nye land og udvekslede tips til, hvordan man håndterede tilværelsen som dansker i Amerika. Med tiden begyndte danske indvandrere så at blande sig i samfundslivet i Amerika. Og nogle af dem ville endda tilføre det amerikanske samfund noget fra deres egen kulturarv. Fx så mange grundtvigske ledere det som en 'dansk' opgave at lære amerikanerne om nationalfølelse og nationalt fællesskab. Andre indvandrere gik ind i politisk arbejde ud fra de erfaringer, de havde med sig hjemmefra. Alt i

defineret kulturel identitet. Forventningen var, at amerikanske indvandrere identificerede sig med en fælles politisk kultur: værdierne i den amerikanske forfatning. Så hører det selvfølgelig med til historien, at danske og tyske udvandrere – modsat udvandrere fra Sydeuropa – blev anset for at være 'gode indvandrere', fordi deres levevis og kultur ikke adskilte sig særlig meget fra engelskamerikanerne."

På tværs af 1840 og 2010, hvad er det så, de danske udvandrerhistorier kan lære os?

"Tja, vi burde lære, at der ikke er noget 'enten-eller', når det kommer til at være dansk. Vi kan

nebrog, og én med Stars and Stripes. Som mange andre sønderjyder ønskede Møller efter det danske nederlag i 1864 hverken at være tysker eller at udsætte sine børn for tysk værnepligt. Sønderjyderne så udvandringen som 'en omvej til Dannebrog': Amerika gav dem friheden til at bevare den danskhed, som de blev truet til at aflægge i Slesvig. Den frihed tillod udvandrerfamiliernes integration i det amerikanske samfund, fordi forskellige identiteter aldrig kom til at udelukke hinanden. Historien viser i hvert fald, at et medlem af den amerikanske kongres, en golfspiller og en dansker – faktisk sagtens kan være én og samme person." ■

☞ Når man kan støtte sig til sine egne mødesteder, samfund og skikke, så er det nemmere at møde op nye steder og blive en del af helt nye fællesskaber

Michael Böss, lektor

alt satte de deres eget præg på det nye land. Man kan sige, at det ikke kun er indvandrere, der bliver integrerede. På en måde bliver kulturerne det også."

Så det vil sige, at den amerikanske integration var vellykket, fordi nationen voksede sammen med indvandrerne? Kan du forklare, hvordan det sker?

"Ja, det var sandsynligvis derfor. Og historien viser os, at etniske identiteter med tiden bliver svækket. Efter tre-fire generationer var selve rejsen vestpå for mange danskere blevet til en meget lille del af det at være amerikaner. Og den svækkelse var mulig, fordi de aldrig blev tvunget til at integrere sig i én snævert

se, at danskerne i Amerika havde en anden selvforståelse end hjemme i Danmark, fordi de levede under andre vilkår, men de opfattede stadig sig selv som danskere. I dag kan vi frygte teknologier som tv, internet og flyvemaskiner, der lader indvandrere leve i 'parallelsamfund' og 'pendle' imellem deres nye og gamle identitet. Men i fortiden tillod indvandrerbreve, kirker og kulturel arv danskerne nøjagtig det samme.

Identiteter er noget, der opstår i flere 'lag' – man var ikke nødvendigvis enten dansker eller amerikaner. Og i hvert fald indebar det ikke noget sønderjysk parallelsamfund, at en udvandrer som Thorvald Møller placerede to flagstænger foran sit hus i Iowa: én med Dan-

